

**Tarımsal Ekonomi ve Politika
Geliştirme Enstitüsü**

Ürün Raporu ARICILIK 2024

TARIMSAL EKONOMİ VE POLİTİKA GELİŞTİRME
ENSTİTÜSÜ
TEPGE

Ürün Raporu
ARICILIK
2024

Hazırlayan

Volkan BURUCU
Ziraat Yüksek Mühendisi
Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
volkan.burucu@tarimorman.gov.tr

TEPGE YAYIN NO: 393
ISBN: 978-625-94245-9-0

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

Haziran/2024

İletişim:

T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı 06800
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833

Faks: 0312 287 5854

Bu rapor TEPGE'nin izni olmadan kısmen veya tamamen basılamaz, çoğaltılamaz veya elektronik ortama taşınamaz. Raporun bilimsel ve hukukî sorumluluğu yazara aittir.

Kapak sayfasında kullanılan fotoğraf Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından düzenlenen
“2018 yılı Tarım ve İnsan Fotoğraf Yarışması” na aittir.
(<http://www.tarimormaninsan.com/img/10-tarim-ve-insan-fotograf-yarismasi/genel/400/birincilik-odulu-mehmet-yikilmazsoy.jpg>)

İÇİNDEKİLER

1. Giriş.....	1
2. Dünyada Durum	1
2.1. Dünya Kovan Varlığı	2
2.2. Dünya Bal Üretimi	3
2.3. Dünya Kovan Başına Bal Üretimi.....	4
2.4. Dünya Balmumu Üretimi	4
2.5. Dünya Bal İthalatı	5
2.6. Dünya Bal İhracatı	6
2.7. Dünya Balmumu İthalatı	7
2.8. Dünya Balmumu İhracatı	7
3. Türkiye’de Durum.....	8
3.1. Türkiye Kovan Varlığı	9
3.2. Türkiye Bal Üretimi	10
3.3. Türkiye Balmumu Üretimi	11
3.4. Türkiye Bal İthalat ve İhracatı	12
3.5. Türkiye Bal Fiyatları	13
4. Sektöre Yönelik Öneriler	13
Ek Tablolar.....	15
Kaynaklar	29

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.	Dünya kovan varlığı (bin adet)	2
Tablo 2.	Dünya bal üretimi (ton).....	3
Tablo 3.	Dünya balmumu üretimi (ton).....	4
Tablo 4.	Dünya bal ithalatı (ton)	5
Tablo 5.	Dünya bal ihracatı (ton)	6
Tablo 6.	Dünya balmumu ithalatı (ton).....	7
Tablo 7.	Dünya balmumu ihracatı (ton)	7
Tablo 8.	Türkiye’de genel durum.....	8
Tablo 9.	Türkiye kovan varlığı (adet).....	9
Tablo 10.	Türkiye illere göre bal üretimi (ton).....	10
Tablo 11.	Türkiye illere göre balmumu üretimi (ton)	11
Tablo 12.	Türkiye bal ithalat ve ihracatı	12
Tablo 13.	Türkiye’de 2023 yılı ülkelere göre bal ihracatı (kg)	13
Tablo 14.	Türkiye bal fiyatları (TL/kg).....	13
Ek Tablo 1.	Dünya kovanı sayısı (bin adet)	15
Ek Tablo 2.	Dünya bal üretimi (ton)	16
Ek Tablo 3.	Dünya balmumu üretimi (ton)	17
Ek Tablo 4.	Dünya bal ithalatı (ton).....	18
Ek Tablo 5.	Dünya bal ihracatı (ton).....	19
Ek Tablo 6.	Dünya balmumu ithalatı (ton).....	20
Ek Tablo 7.	Dünya balmumu ihracatı (ton).....	21
Ek Tablo 8.	Türkiye yıllara göre arıcılık durumu.....	22
Ek Tablo 9.	Türkiye illere göre arıcılık durumu (2023).....	23
Ek Tablo 10.	Türkiye tüketici bal fiyatları (TL/kg)	25
Ek Tablo 11.	Türkiye üretici fiyatları (TL/kg)	25
Ek Tablo 12.	Türkiye’de bölgelere göre arıcılık durumu (2023)	26
Ek Tablo 13.	Türkiye yıllara göre petek bal ihracatı (ton)	27
Ek Tablo 14.	Türkiye yıllara göre süzme bal ihracatı (ton).....	28

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Bal ve arıcılık.....	1
-------------------------------	---

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1. Dünya kovan varlığı (bin adet)	2
Grafik 2. Ülkelere göre kovan varlığı (2022).....	2
Grafik 3. Dünya bal üretimi (bin ton)	3
Grafik 4. Ülkelere göre bal üretimi (2022).....	3
Grafik 5. Dünya kovan başına bal verimi (kg/kovan)	4
Grafik 6. Dünya bal ithalatı (ton).....	5
Grafik 7. Ülkelere göre dünya bal ithalatı (2023)	5
Grafik 8. Dünya bal ihracatı (ton)	6
Grafik 9. Ülkelere göre dünya bal ihracatı (2023).....	6
Grafik 10. Türkiye bal üretimi (ton)	8
Grafik 11. Türkiye kovan sayısı (adet)	8
Grafik 12. Bölgelere göre Türkiye kovan varlığı (2023, %).....	9
Grafik 13. Bölgelere göre Türkiye bal üretimi (2023, %).....	10
Grafik 14. Bölgelere göre Türkiye balmumu üretimi (2023, %).....	11
Grafik 15. Yıllara göre Türkiye bal ihracatı (kg)	12

1. GİRİŞ

Arı ürünleri dengeli ve sağlıklı insan beslenmesi açısından değerli gıda maddesidir. Ayrıca arılar bitkilerde sağladığı tozlaşma ile de ekolojik dengenin korunması ve sürdürülebilirliği konusunda oldukça önemli bir görevi üstlenmektedir. Aynı zamanda tozlaşma faaliyeti tarımı tamamlar nitelikte olup tarımsal üretimde de hayati öneme sahiptir.

Arıların insanlık ve dünya adına taşıdıkları önemin hatırlatılması ve bu konuda bir farkındalık oluşturulması amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 20 Aralık 2017 tarihinde aldığı kararla 20 Mayıs'ı "Dünya Arı Günü" olarak ilan etmiştir.

Her ne kadar bal arı ürünleri arasında rakipsiz özelliklerinden dolayı altın sıvı olarak anılsa da arıcılığın en iyi bilinen temel ürünleri balın dışında balmumudur. Polen, propolis, arı sütü de pazarlanabilen birincil arı ürünleri arasındadır.

Arı ürünleri arasında en çok talep gören bal üretimi için Türkiye'nin uygun bir konumda olması, çiçeklenme zamanının yıl içine yayılması, zengin floraya sahip olması gibi üretimi pozitif etkileyen faktörlerin bir arada bulunması Türkiye için büyük bir avantaj olarak kabul edilebilir.

İnsan sağlığına, tarımsal üretime ve ülke ekonomisine katkıları azımsanamayacak arıcılık faaliyeti mevcut potansiyeli de

düşünüldüğünde Türkiye açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca arıcılık; kısa sürede gelir getirmesi, küçük bir sermaye ile yapılabilmesi ve arazi varlığına bağlı olmamasının yanında ek iş imkânı sağlaması gibi özellikleriyle tarımsal faaliyetler içinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

Beslenme güvenliği ve biyoçeşitliliğin korunmasındaki rolünün yanında arılar entegre tarım sisteminin de ayrılmaz bir parçasıdır.

2. DÜNYADA DURUM

Beslenme ihtiyaçlarının da etkisi düşünüldüğünde dünyada arıcılığı desteklemek ve teşvik etmek için çeşitli politikalar uygulanmaktadır. Bu duruma balın yapay tatlandırıcılara alternatif olarak kullanımının son yıllarda artması da eklendiğinde arıcılık pazarının genişleyeceği ve daha da büyüyeceği sonucu ortaya çıkmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerdeki kırsal nüfusa iş, gelir ve sağlıklı beslenme imkanı sağlayan arıcılık tarımsal faaliyetler içinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir ve dünya bal üretiminde Çin'den sonra en önemli ikinci üretici Türkiye'dir (Burucu, V. ve Gülse Bal, H.S., 2017).

2022 yılında dünyada üretilen balın yaklaşık %41'i ticarete konu olmuş olup, toplam ihracatın %71'i yaklaşık 20 bal üreticisi ülke tarafından gerçekleştirilmiştir.

2.1. Dünya Kovan Varlığı

Kovanlar bir bal arısı kolonisinin evi olarak tanımlanır. Arılar insan yapımı bir ahşap kutuya, içi boş bir kütüğe veya başka kapalı bir yapıya yerleşebilirler. İnsan yapımı kovanlar arı ürünleri üretimi ve arı sağlığı konusunda maksimum faydayı sağlama amacıyla üretilir ve teknik arıcılığın en önemli ekipmanı olarak gösterilir. Dünya kovan sayısı 2022 yılında bir önceki yıla

göre %1,1 oranında artarak 101 milyon adet olmuştur. 2022 yılı verilerine göre, dünya toplam kovan sayısında Hindistan %12,5'lik pay ile ilk sırada yer alırken, Çin %9,2 pay ile ikinci sırada ve %8,9 pay ile Türkiye üçüncü sırada yer almaktadır.

Toplam kovan sayılarında 2022 yılında bir önceki yıla oranla Hindistan'da %0,8, Çin'de %0,3 ve Türkiye'de ise %2,9 oranında artış yaşanmıştır.

Tablo 1. Dünya kovan varlığı (bin adet)

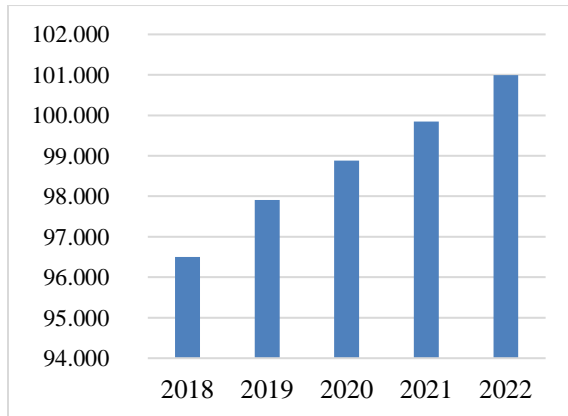
Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	12.207	12.297	12.411	12.513	12.615
Çin	9.143	9.194	9.198	9.225	9.249
Türkiye	8.108	8.128	8.179	8.733	8.985
İran	6.947	7.160	7.213	7.372	7.575
Etiyopya	7.075	6.958	6.986	5.982	6.208
Tanzanya	2.978	3.030	3.038	3.057	3.077
Arjantin	2.921	2.977	2.971	2.973	2.976
Rusya Fed.	3.182	3.094	2.982	2.890	2.790
ABD	2.828	2.812	2.706	2.697	2.667
Meksika	2.172	2.158	2.148	2.226	2.319
Diğer	38.940	40.098	41.047	42.180	42.535
Dünya	96.501	97.906	98.879	99.848	100.996

Kaynak: Ek tablo 1

Dünyada kovan sayılarının dağılımına kıtasal bazda bakıldığında 2022 yılında Hindistan ve Çin'in de etkisiyle Asya 45 milyon 341 bin kovana sahip olup dünya kovan sayılarında %45 payı ile birinci sırada yer alırken, %24,9 paya sahip Avrupa 25 milyon 123 bin kovan ile ikinci, %17,3 paya

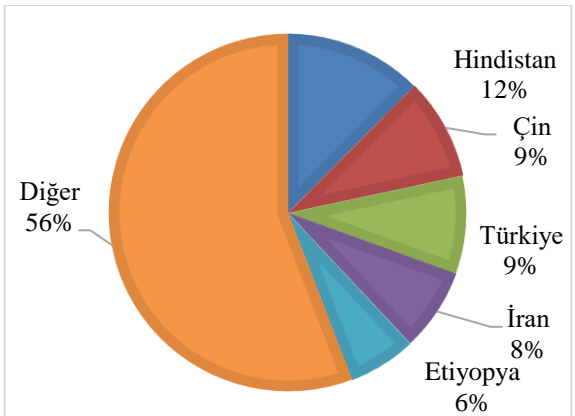
sahip Afrika ise 17 milyon 461 bin kovan ile üçüncü sırada yer almaktadır. Kovan sayılarındaki değişim incelendiğinde ise 2022 yılında bir önceki yıla göre Asya'da %1,5, Avrupa'da %0,9, Afrika'da ise %1,7 oranında artış yaşanmıştır.

Grafik 1. Dünya kovan varlığı (bin adet)

Kaynak: Ek tablo 1

Grafik 2. Ülkelere göre kovan varlığı (2022)

Kaynak: Ek tablo 1

2.2. Dünya Bal Üretimi

2022 yılında dünyada yaklaşık 1,8 milyon ton bal üretimi gerçekleştirilmiştir. Bal üretim miktarı 2022 yılında bir önceki yıla göre %2,5 oranında artış yaşanmıştır. (Grafik 3). 2022 yılı dünya bal üretiminde

%25,2'lik paya sahip olan Çin 462 bin ton üretimi ile ilk sırada yer alırken, bal üretiminde %6,5'lik paya sahip Türkiye 118 bin ton ile ikinci, %4,3'lük pay ile İran ise 79 bin ton üretimi ile üçüncü sırada yer almaktadır (Grafik 4).

Tablo 2. Dünya bal üretimi (ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	446.879	444.054	458.100	472.700	461.900
Türkiye	107.920	109.330	104.077	96.344	118.297
İran	73.286	73.645	74.887	77.484	79.535
Hindistan	65.267	67.606	69.783	74.000	74.204
Arjantin	79.468	79.140	72.183	70.715	70.437
Rusya	65.006	63.526	66.368	64.533	67.014
Meksika	64.253	61.986	54.165	62.079	64.320
Ukrayna	71.279	69.937	68.028	68.558	63.079
Brezilya	42.268	45.801	52.493	55.679	60.966
ABD	69.857	71.179	66.948	57.490	56.849
Diğer	753.850	673.729	696.615	686.270	714.167
Dünya	1.839.333	1.759.933	1.783.647	1.785.852	1.830.768

Kaynak: Ek tablo 2

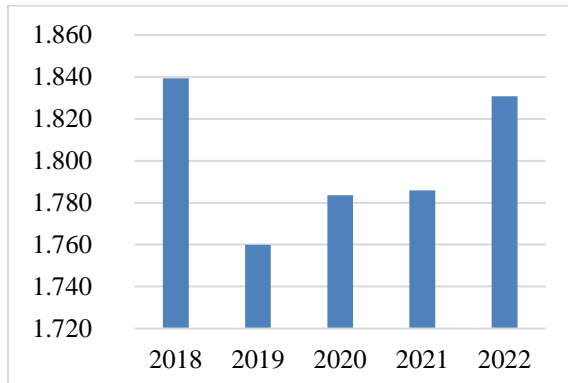
2022 yılında bir önceki yıla göre bal üretim miktarı Çin'de %2,3 oranında azalırken, Türkiye'de %22,8 oranında, İran'da ise %2,6 oranında artmıştır.

FAO verilerine göre, 2022 yılında Çin'in de etkisiyle Asya Kıtası 882 bin 455 ton bal üretimi ve %48,2 pay ile birinci sırada yer alırken %22,9 paya sahip Avrupa Kıtası 418 bin 330 ton üretim ile ikinci, %18,6 paya sahip Amerika Kıtası ise 340 bin 173 ton üretim ile üçüncü sıradadır. Bal üretiminde 2022 yılında bir önceki yıla göre Asya'da

%2,1, Avrupa'da %5,9 oranında artış yaşanırken Amerika'da %0,9 oranında azalış yaşanmıştır.

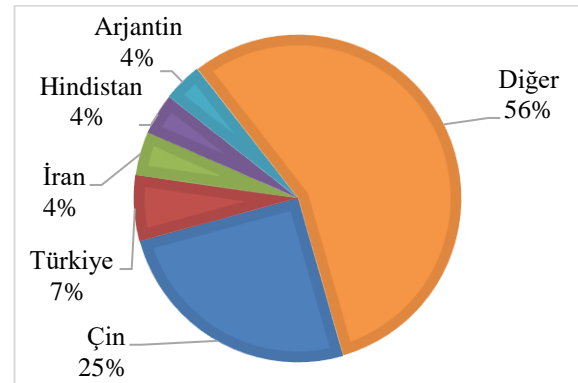
Dünya kovan varlığında %12,5'lik payla ilk sırada yer alan Hindistan 2022 yılı bal üretiminde 74 bin tonluk üretim ile dördüncü sıraya gerilemiştir. Hindistan'ın kovan sayısında lider konumda olmasına karşın bal üretimini aynı oranda gerçekleştirememesi kovan başına bal veriminin düşük olmasından kaynaklanmaktadır.

Grafik 3. Dünya bal üretimi (bin ton)

Kaynak: Ek tablo 2

Grafik 4. Ülkelere göre bal üretimi (2022)

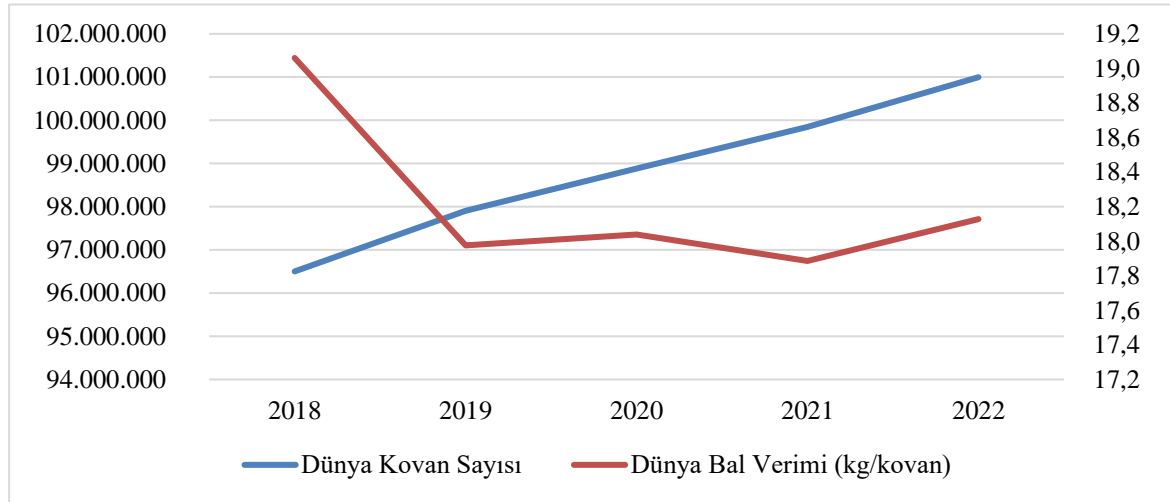
Kaynak: Ek tablo 2

2.3. Dünya Kovan Başına Bal Verimi

FAO verileri kullanılarak hesaplanan 2022 yılında dünyada ortalama kovan başına verim yaklaşık 18,1 kg olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılı dünya bal verimi bir önceki yıla oranla %1,3 artış göstermiştir

(Grafik 5). Dünya kovan sayısında lider konumda olan Hindistan'ın kovan başına bal verimi 5,9 kg iken, ikinci sırada yer alan Çin'in bal verimi 49,9 kg ve üçüncü sırada yer alan Türkiye'nin bal verimi ise 13,2 kg olarak gerçekleşmiştir.

Grafik 5. Dünya kovan başına bal verimi (kg/kovan)

Türkiye'de arıcılık potansiyelinin tam olarak kullanılmamasının yanı sıra faaliyette karşılaşılan iklimsel olumsuzluklar, teknik bilgi eksikliği vb. bazı sorunlar bal veriminin düşük kalmasının başlıca sebepleri arasında gösterilebilir.

2.4. Dünya Balmumu Üretimi

Arıcılığın yanı sıra metal sanayi, kozmetik sanayi, tekstil sanayi, ilaç yapımı, mum

yapımı ve daha birçok alanda kullanılan balmumu üretiminde Türkiye ilk beş ülke içerisinde yer almaktadır. Yıllar itibarıyla balmumu üretimi incelendiğinde, 2022 yılında bir önceki yıla göre balmumu üretim miktarının Hindistan'da %0,6, Etiyopya'da %1,6, Arjantin'de %0,3, Türkiye'de ise %8,7 oranında arttığı görülmektedir (Tablo 3).

Tablo 3. Dünya balmumu üretimi (ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	23.937	24.134	24.303	24.448	24.594
Etiyopya	5.629	5.525	5.589	5.714	5.808
Arjantin	5.017	5.011	4.976	4.991	5.006
Türkiye	3.987	3.971	3.765	3.766	4.095
Kore Cumhuriyeti	3.763	3.703	3.703	3.728	3.753
Kenya	2.594	2.567	2.572	2.579	2.587
Angola	2.320	2.319	2.316	2.317	2.318
Tanzanya	1.875	1.887	1.890	1.894	1.898
Brezilya	1.762	1.778	1.776	1.782	1.789
ABD	1.586	1.591	1.595	1.593	1.591
Diğer	10.986	11.105	10.989	11.346	11.624
Dünya	63.456	63.591	63.474	64.158	65.063

Kaynak: Ek tablo 3

Dünya toplam balmumu üretimi 2022 yılında bir önceki yıla göre %1,4 oranında artmıştır. 2022 yılında dünyada toplam 65 bin ton civarında balmumu üretimi gerçekleşmiştir.

Kovan varlığında birinci sırada yer alan Hindistan 2022 yılında dünya balmumu üretimindeki %37,8'lik payı ile birinci sırada, %8,9'luk paya sahip olan Etiyopya ikinci sırada, %7,7'lik pay ile Arjantin

üçüncü sırada ve %6,3'lük paya sahip Türkiye ise dördüncü sırada yer almaktadır.

2.5. Dünya Bal İthalatı

2019 yılında 670 bin ton olan bal ithalat miktarı 2023 yılında %3,6 azalarak 646 bin tona gerilemiştir. 2023 yılında 199 bin ton ile ABD dünya bal ithalatının %30,9'unda söz sahibi iken, sırasıyla Almanya %10,0 oranında, Birleşik Krallık ise %7,9 oranında ithalat gerçekleştirmiştir.

Tablo 4. Dünya bal ithalatı (ton)

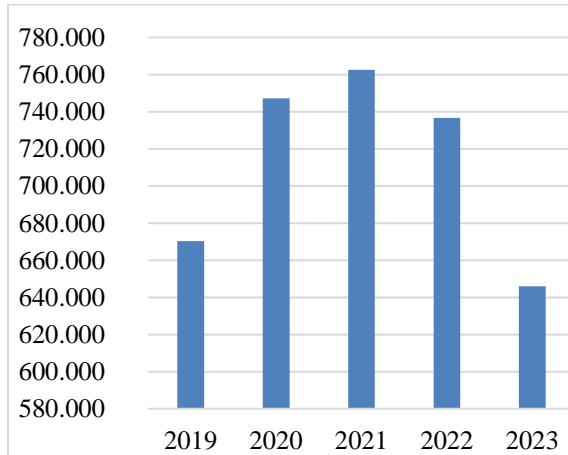
Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
ABD	178.948	196.531	220.538	205.156	199.296
Almanya	82.202	90.136	78.701	75.443	64.425
Birleşik Krallık	48.830	52.654	45.852	51.912	50.917
Japonya	44.788	49.348	47.132	47.381	41.924
Belçika	24.818	28.147	31.745	39.756	37.203
İspanya	26.802	31.690	31.627	-	31.383
Fransa	32.842	34.913	29.348	35.538	31.314
Polonya	29.637	37.344	37.594	31.769	27.004
İtalya	23.580	21.041	23.586	24.770	24.361
Hollanda	14.785	13.582	17.396	17.105	15.280
Diğer	163.094	191.858	244.764	207.773	122.866
Dünya	670.326	747.244	762.431	736.603	645.973

Kaynak: Ek tablo 4

2023 yılı bal ithalat miktarlarında lider konumda olan ABD'nin bir önceki yıla göre ithalat miktarı %11,4, Birleşik Krallık' da

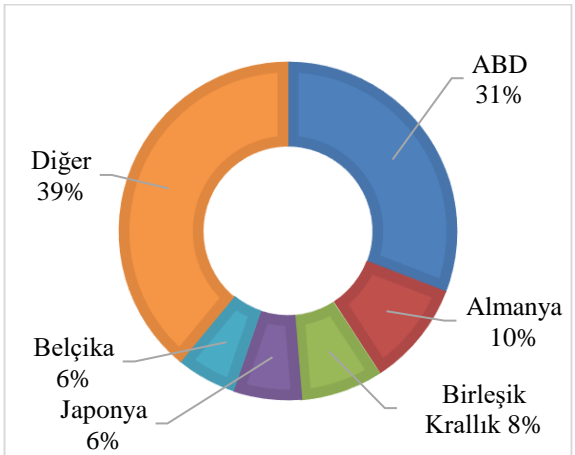
%4,3 oranında artarken, Almanya'da %21,6 oranında azalmıştır (Tablo 4).

Grafik 6. Dünya bal ithalatı (ton)

Kaynak: Ek tablo 4

Grafik 7. Ülkelere göre dünya bal ithalatı (2023)

Kaynak: Ek tablo 4

2.6. Dünya Bal İhracatı

2019 yılında 626 bin ton olan dünya ihracat miktarı 2023 yılında %14,9 oranında azalarak 533 bin tona gerilemiştir. 2023 yılında dünya bal üretiminde olduğu gibi

ihracat miktarında da birinci sırada Çin yer alırken, üretim miktarında ikinci sırada yer alan Türkiye ise 14. sırada yer almıştır (Tablo 5).

Tablo 5. Dünya bal ihracatı (ton)

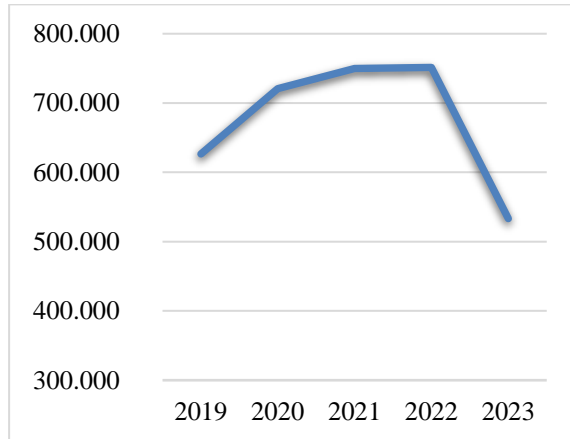
Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Çin	120.845	132.469	145.886	156.002	152.636
Arjantin	63.522	68.985	63.934	67.380	68.880
Ukrayna	55.683	80.775	57.528	48.372	55.357
Brezilya	29.812	45.728	47.190	36.886	28.555
İspanya	22.471	28.263	28.442	27.867	27.811
Belçika	17.654	22.353	25.740	32.021	27.224
Almanya	25.350	29.740	29.758	20.947	18.017
Macaristan	21.003	23.063	18.329	16.341	14.650
Polonya	17.014	24.691	19.277	15.036	13.982
Yeni Zelanda	9.418	14.354	13.823	11.795	11.208
Diğer	243.557	250.340	299.940	318.744	114.868
Dünya	626.329	720.761	749.847	751.391	533.188

Kaynak: Ek tablo 5

2023 yılında toplam ihracatın %28,6'lık payı 153 bin ton ile Çin'de gerçekleşirken, %12,9'u 69 bin ton ile Arjantin'de ve %10,4'ü 55 bin ton ile Ukrayna'da gerçekleşmiştir (Grafik 9).

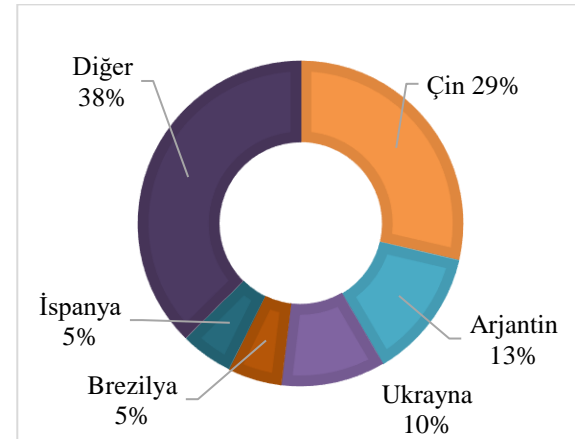
İhracat miktarları 2023 yılında bir önceki yıla göre Çin'de %2,2 oranında azalırken, Arjantin'de %2,2, Ukrayna'da ise %14,4 oranında artmıştır.

Grafik 8. Dünya bal ihracatı (ton)

Kaynak: Ek tablo 5

Grafik 9. Ülkelere göre dünya bal ihracatı (2023)

Kaynak: Ek tablo 5

2023 yılı verilerine göre dünya bal ihracatında bir önceki yıla göre %29,0 oranında düşüş yaşandığı görülmektedir. Bu duruma özellikle verisi henüz açıklanmamış ülkelerin fazlalığının neden olduğu

düşünülmektedir. İhracatta söz sahibi ülkeler arasında yer alan Çin bir önceki yıla göre %2,2, Arjantin %2,2, Ukrayna %14,4 ve Brezilya %22,6 oranlarında değişim göstermiştir.

2.7. Dünya Balmumu İthalatı

Dünyada 2023 yılında toplam 21 bin ton balmumu ithalatı yapılmış olup ithalat bir önceki yıla göre %35,2 oranında azalmıştır. Balmumu ithalatının %40,3'ü 6 bin ton ile Fransa tarafından gerçekleştirilirken, %32,0'ı 4 bin 500 ton ile Almanya, %23,5'i ise 3 bin ton ile ABD tarafından gerçekleştirilmiştir (Tablo 6).

Tablo 6. Dünya balmumu ithalatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Fransa	10.837	10.532	5.953	7.286	5.641
Almanya	3.828	4.941	4.960	6.872	4.476
ABD	3.829	2.979	3.896	4.261	3.285
İspanya	662	887	724	899	629
Japonya	718	597	579	700	615
Polonya	474	645	766	720	602
Yunanistan	568	369	484	517	597
İtalya	864	600	916	679	535
Avustralya	450	394	386	452	467
Türkiye	186	87	93	93	411
Diğer	21.972	12.899	9.923	9.143	3.239
Dünya	44.388	34.930	28.680	31.622	20.497

Kaynak: Ek tablo 6

2.8. Dünya Balmumu İhracatı

2023 yılında toplam balmumu ihracatı 14 bin ton olarak gerçekleşmiştir. İhracata konu olan balmumu miktarı 2023 yılı verilerine göre toplam üretimin %21,5'ini oluşturmaktadır. Balmumu ihracatının %55,7'si 8 bin ton ile bal üretiminde de lider ülke konumunda olan Çin tarafından

gerçekleştirilirken, Almanya 2 bin ton ile ihracatın %11,1'sini gerçekleştirmiştir. ABD ise 1.500 ton ile 2023 yılı ihracatında %10,6'lık paya sahip olup üçüncü ülke konumundadır (Tablo 7). Türkiye'nin kayda değer bir bal mumu ihracatı bulunmamakla beraber 145 ton ihracat miktarı ile on birinci ülke konumundadır.

Tablo 7. Dünya balmumu ihracatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Çin	9.748	9.104	9.519	9.654	7.798
Almanya	1.855	2.048	2.013	2.059	1.551
ABD	2.079	1.974	1.593	2.075	1.482
Fransa	494	356	425	506	455
Danimarka	103	137	284	348	329
Yeni Zelanda	23	4	54	52	257
Kanada	349	318	245	210	252
İtalya	260	164	571	296	221
Avustralya	159	170	151	193	218
İspanya	273	422	275	407	194
Diğer	4.960	5.624	5.827	5.850	1.246
Dünya	20.303	20.321	20.957	21.650	14.003

Kaynak: Ek tablo 7

3. TÜRKİYE'DE DURUM

Uygun flora ve iklim koşulları arıcılığın Türkiye'de ekonomik olarak yapılmasına olanak verirken, Türkiye'de arıcılık deniz seviyesinden yüksek yaylalara kadar hemen her yerde yapılabilen bir faaliyet olarak ön plana çıkmaktadır.

Arıcılık Türkiye ekonomisine doğrudan katkısının yanında tozlaşma faaliyetleri ile üretim miktarını ve meyve kalitesini arttırarak dolaylı olarak da katkı sağlamaktadır.

Teknik arıcılık anlamında kendini geliştiren Türkiye dijital ortamda da teknolojik gelişmeleri arıcıların kullanımına sunmakta ve arıcılık faaliyetinin sürdürülebilirliği ve özendirilmesi konusunda hizmetler üretmektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı

tarafından güncellenen ve dijital ortamda hizmet veren Arıcılık Haritası Sistemi bu uygulamalardan birisidir.

Türkiye'de pandemi sürecinin başından bugüne arıcıların üretim aşamalarında, pazara erişimde ve sonraki süreçte sorun yaşamadan faaliyetlerine devam etmeleri amacıyla etkili politikalar uygulanmakta, hızlı karar alma mekanizmalarının verimli bir şekilde işletilmesi ile arıcılar faaliyetlerine devam etmektedir.

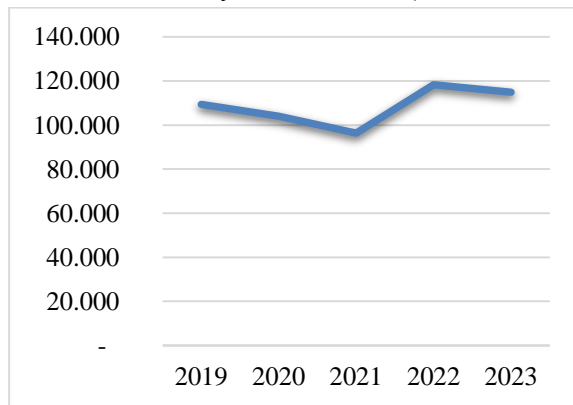
Ancak birçok farklı kurum ve kuruluşça desteklenen arıcılık sektörünün özellikle çevresel faktörlerin baskısı altında büyüme hızı yavaşlamaktadır. Hastalık ve zararlılar da arı kayıplarına ve verim düşüşlerine neden olmaktadır.

Tablo 8. Türkiye'de genel durum

Yıl	İşletme Sayısı (adet)	Toplam Kovan Sayısı (adet)	Bal Üretimi (ton)	Balmumu Üretimi (ton)
2016	84.047	7.900.364	105.727	4.440
2017	83.210	7.991.072	114.471	4.488
2018	81.830	8.108.424	107.920	3.987
2019	80.675	8.128.360	109.330	3.971
2020	82.862	8.179.085	104.077	3.765
2021	89.361	8.733.394	96.344	3.766
2022	95.386	8.984.676	118.297	4.165
2023	100.399	9.224.881	114.886	3.971

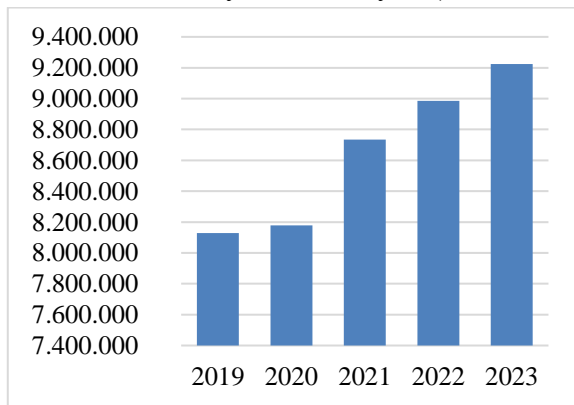
Kaynak: Ek tablo 8

Grafik 10. Türkiye bal üretimi (ton)

Kaynak: Ek tablo 8

Grafik 11. Türkiye kovan sayısı (adet)

Kaynak: Ek tablo 8

3.1. Türkiye Kovan Varlığı

Türkiye'nin toplam koloni sayısı 2022 yılında 9 milyona ulaşmıştır. 817 bin arılı kovana sahip Muğla; Türkiye toplam kovan miktarında %8,9 pay ile birinci sırada yer

alırken, 612 bin kovan ile %6,6 paya sahip Ordu ikinci sırada ve 495 bin kovan ile %5,4 paya sahip Adana ise üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 9).

Tablo 9. Türkiye kovan varlığı (adet)

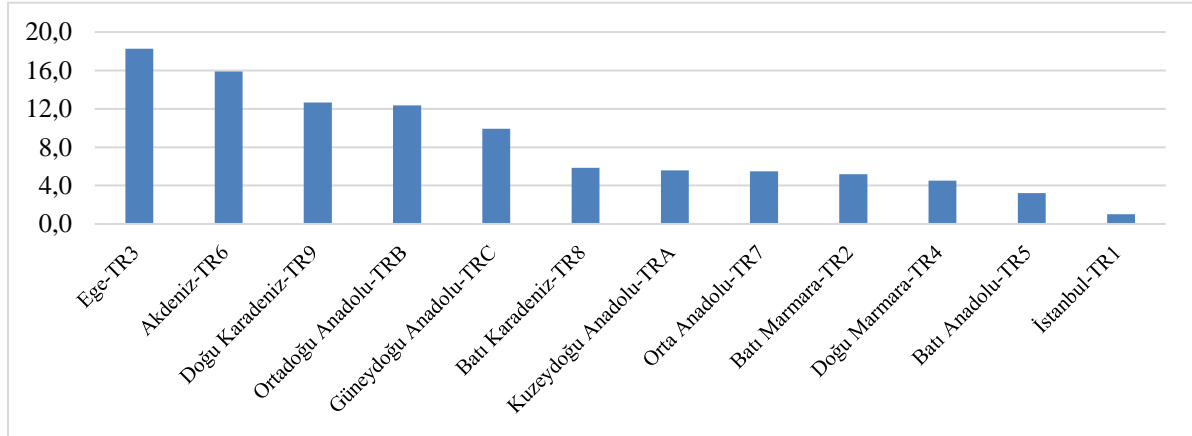
İller	2019	2020	2021	2022	2023
Muğla	918.116	900.583	949.267	884.096	817.014
Ordu	573.358	573.375	604.213	609.427	611.465
Adana	469.938	481.557	481.878	494.432	494.534
Mersin	282.749	290.795	303.120	347.045	326.635
İzmir	244.519	273.949	276.918	287.179	306.713
Sivas	243.673	256.374	269.709	287.104	301.409
Aydın	274.826	257.738	253.606	245.941	271.176
Bitlis	168.888	158.976	253.625	207.120	257.191
Antalya	217.705	216.423	335.686	244.655	250.660
Şanlıurfa	118.091	121.851	129.140	157.201	206.462
Diğer	4.616.497	4.647.464	4.876.232	5.220.476	5.381.622
Türkiye	8.128.360	8.179.085	8.733.394	8.984.676	9.224.881

Kaynak: Ek tablo 9

Toplam kovan sayısı 2023 yılında bir önceki yıla göre %2,7 oranında yükselmiştir. İl bazında incelendiğinde ise kovan sayıları

Muğla'da %7,6 azalırken, Ordu'da %0,3 artmış, Adana'da ise kayda değer bir değişim gerçekleşmemiştir.

Grafik 12. Bölgelere göre Türkiye kovan varlığı (2023, %)

Kaynak: Ek tablo 12

2023 yılı arılı kovan sayısında Ege Bölgesi 1,7 milyon adet ile lider konumda bulunarak Türkiye kovan sayısının %18,3'lük kısmını tek başına barındırmaktadır (Grafik 12). Çam balı üretiminin de yoğun yapıldığı Ege Bölgesi Türkiye arıcılığında önemli bir yere sahiptir. Bölgedeki arılı kovanların %48,5'i

Muğla'da bulunmaktadır. Akdeniz Bölgesi 1,5 milyon adet kovan ile Türkiye'de %15,9'luk paya sahip olup ikinci sırada yer alırken, 1,2 milyon kovan ile Doğu Karadeniz Bölgesi %12,7'lik pay ile 2023 yılı koloni sayısında üçüncü sırada yer almaktadır.

3.2. Türkiye Bal Üretimi

Türkiye’de bal üretimi 2023 yılında bir önceki yıla oranla %2,9 azalarak 115 bin ton olarak gerçekleştirilmiştir. Bal üretimi il bazında incelendiğinde; 2023 yılında Türkiye’deki toplam bal üretiminde

%16,5’lik pay ile Ordu birinci, %10,7’lik paya sahip Adana ikinci ve %7,0’lık pay ile Muğla ise üçüncü sırada yer almaktadır (Tablo 10).

Tablo 10. Türkiye illere göre bal üretimi (ton)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Ordu	17.057	17.213	11.377	19.098	19.007
Adana	11.077	12.172	12.336	12.646	12.280
Muğla	14.688	6.104	3.820	6.578	8.082
Sivas	5.029	5.471	5.744	6.079	6.383
Kocaeli	656	561	555	4.726	4.240
İzmir	3.007	1.493	3.056	3.516	3.626
Mersin	2.352	2.150	3.192	3.295	3.420
Aydın	3.693	3.643	3.254	3.143	3.412
Siirt	663	2.401	2.323	2.498	2.799
Şanlıurfa	1.931	2.120	2.107	2.199	2.370
Diğer	49.175	50.750	48.580	54.520	49.268
Türkiye	109.330	104.077	96.344	118.297	114.886

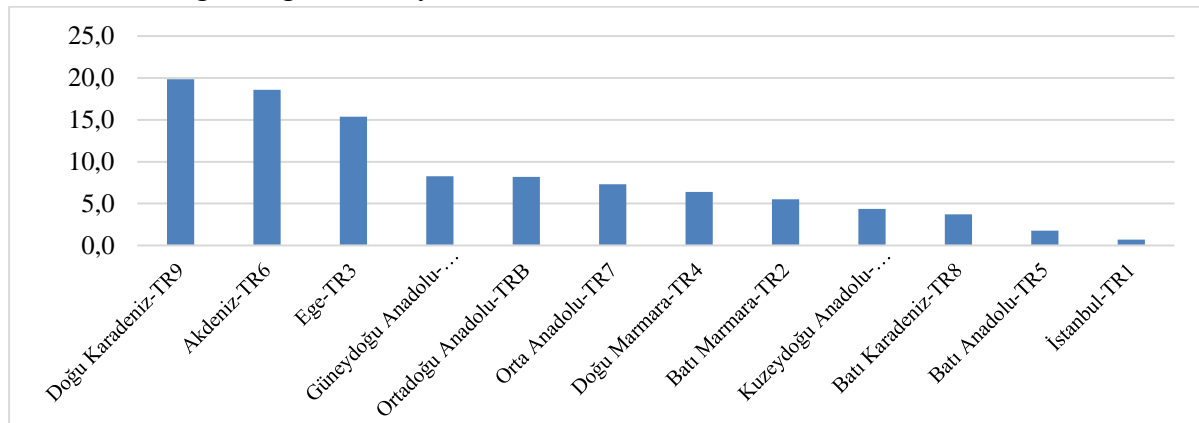
Kaynak: Ek tablo 9

2023 yılında bir önceki yıla göre üretim miktarı Ordu’da %0,5, Adana’da %2,9 oranında azalırken, Muğla’da ise %22,9 oranında artmıştır. 2023 yılı bal üretiminde Doğu Karadeniz Bölgesi 22 bin 775 ton üretim miktarı ile lider konumda yer almış olup, 2023 yılında Türkiye balının %19,8’lik kısmını tek başına üretmiştir. 21 bin 350 ton üretim ile Akdeniz Bölgesi %18,6’lık pay ile ikinci sırada, 17 bin 654 ton üretim ile Ege Bölgesi ise %15,4’lük pay ile üçüncü sırada

yer almıştır. Muğla’da bal üretiminde yaşanan düşüş, 2019 yılında lider konumda olan Ege Bölgesi’ni üçüncü sıraya geriletmiştir (Grafik 13).

2023 yılı bal veriminde Doğu Karadeniz Bölgesi 19,5 kg/kovan verim ile lider konumda yer alırken 17,6 kg/kovan verim ile Doğu Marmara Bölgesi ikinci, Orta Anadolu Bölgesi ise 16,6 kg/kovan verim ile üçüncü sırada bulunmaktadır.

Grafik 13. Bölgelere göre Türkiye bal üretimi (2023,%)

Kaynak: Ek tablo 12

3.3. Türkiye Balmumu Üretimi

2023 yılında Türkiye’de toplam 4 bin ton civarında balmumu üretimi gerçekleşmiştir. Türkiye toplam balmumu üretimi 2023 yılında bir önceki yıla göre %4,7 oranında azalmıştır. Sivas 2023 yılında balmumu

üretimindeki %10,2’lik payı ile birinci, %9,7’lik paya sahip olan Muğla ikinci, %8,3’lük üretimi ile Adana ise üçüncü sırada yer almıştır (Tablo 11).

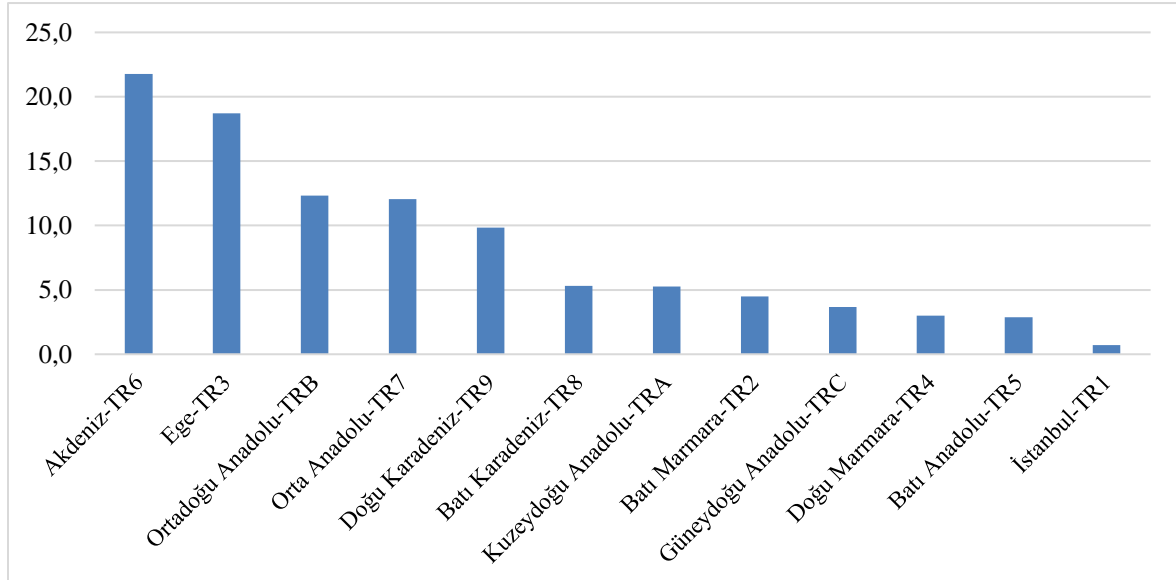
Tablo 11. Türkiye illere göre balmumu üretimi (ton)

İller	2019	2020	2021	2022	2023
Sivas	419	365	370	385	404
Muğla	347	404	386	371	386
Adana	508	493	459	437	329
Ordu	120	163	172	278	228
Mersin	67	96	52	285	211
Antalya	108	101	115	116	131
Van	113	115	135	160	125
İzmir	143	46	181	72	125
Aydın	115	96	92	92	109
Bitlis	115	117	154	97	106
Diğer	1.916	1.768	1.649	1.872	1.817
Türkiye	3.971	3.765	3.766	4.165	3.971

Kaynak: Ek tablo 9

Yıllar itibarıyla balmumu üretimi oranında artış yaşanırken, Adana’da %24,6 oranında azalış gerçekleşmiştir. Sivas’ta %5,0, Muğla’da %4,0

Grafik 14. Bölgelere göre Türkiye balmumu üretimi (2023,%)

Kaynak: Ek tablo 12

2023 yılı balmumu üretiminde 865 ton üretim miktarı ile Akdeniz Bölgesi lider konumda yer almış olup Türkiye balmumunun %21,8’lik kısmını tek başına

üretmiştir. Ege Bölgesi 743 ton üretimi ile ikinci sırada, 490 ton üretim ile Ortadoğu Anadolu Bölgesi ise %12,3’lük payı ile üçüncü sırada yer almıştır (Grafik 14).

3.4. Türkiye Bal İthalat ve İhracatı

Türkiye’de bal dış ticareti süzme ve petek bal olarak iki şekilde yapılmaktadır. 2023 yılında bal ihracatının %82,9’luk bir bölümü süzme bal şeklinde gerçekleşmiştir. 2023 yılında bal ihracatı bir önceki yıla göre %45,6 oranında azalarak 9 bin 386 tona gerilemiştir. Üretilen balın büyük bir bölümü yurt içinde tüketildiğinden 2023

yılında toplam bal üretiminin %8,2 gibi düşük bir oranı ihraç edilmiştir. Son beş yıllık ithalat miktarları incelendiğinde en yüksek ithalat miktarının 2021 yılında 63,4 ton olarak gerçekleştiği ve Türkiye’nin kayda değer bir bal ithalatının bulunmadığı görülmektedir.

Tablo 12. Türkiye bal ithalat ve ihracatı

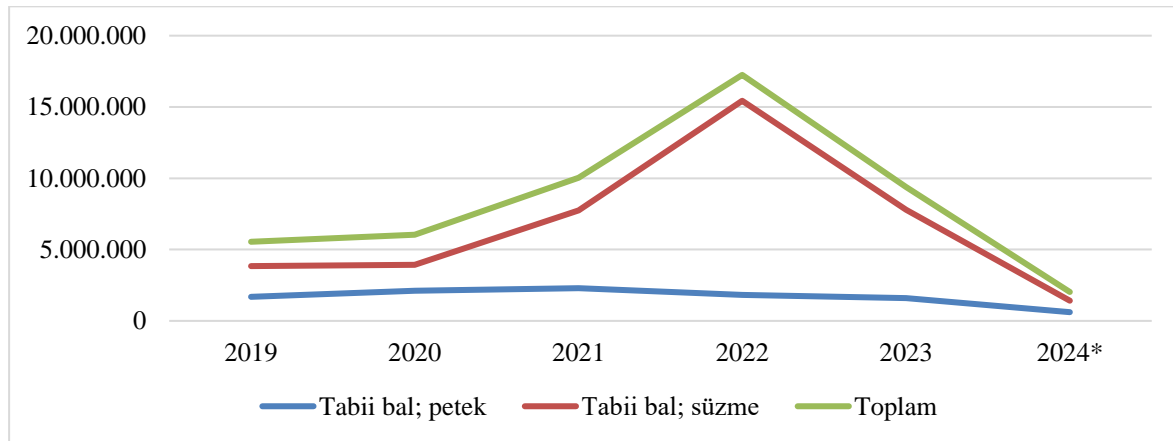
	İhracat (kg)				
	2019	2020	2021	2022	2023
Tabii bal; petek	1.698.075	2.115.285	2.292.767	1.813.710	1.600.808
Tabii bal; süzme	3.849.606	3.922.897	7.752.739	15.433.808	7.785.668
Toplam	5.547.681	6.038.182	10.045.506	17.247.518	9.386.476
	İthalat (kg)				
	2019	2020	2021	2022	2023
Tabii bal; petek	22.672	1.555	27.843	16.467	-
Tabii bal; süzme	22.221	47.228	35.557	41.774	14.731
Toplam	44.893	48.783	63.400	58.241	14.731

Kaynak: TÜİK, 2024, GTIP: 40900000011, 40900000012

Dünya genelinde önemli bal üreticilerinden olan Türkiye ihracat miktarlarında istenilen düzeye ulaşamamıştır. Bu durumun sebepleri arasında özellikle üretilen balın

büyük bir kısmının iç piyasada tüketilmesi ve geriye kalan az bir kısmın ise ihraç edilmesi gösterilebilir.

Grafik 15. Yıllara göre Türkiye bal ihracatı (kg)

Kaynak: TÜİK, 2024 , *2024 yılı üç aylık verilerdir.

Ülkelere göre 2023 yılı bal ihracatına bakıldığında, Türkiye süzme bal ihracatının en fazla yapıldığı ülke 3.372 ton ile ABD’dir. İsrail ve Bulgaristan ise ihracatın fazla yapıldığı diğer ülkeler arasındadır.

2023 yılı petek bal ihracatında ise en fazla ihracat Almanya’ya ve ABD’ye yapılmıştır. 2023 yılı bal ithalatında Hindistan, Ürdün ve Romanya ilk sıralarda yer almışlardır.

Tablo 13. Türkiye’de 2023 yılı ülkelere göre bal ihracatı (kg)

Ürün	Ülkeler	İhracat	Ürün	Ülkeler	İhracat
Tabii bal; petek	Almanya	560.672	Tabii bal; süzme	ABD	3.372.506
	ABD	444.747		İsrail	1.469.008
	İspanya	126.490		Bulgaristan	463.335
	Suudi Arabistan	99.696		Birleşik Krallık	439.853
	BAE	60.108		İtalya	364.737
	Belçika	50.035		Almanya	299.334
	Slovenya	39.060		İspanya	298.511
	Kanada	33.325		Polonya	194.486
	Japonya	33.188		Bosna-Hersek	166.730
	Diğer	153.487		Diğer	717.168
Toplam	1.600.808	Toplam	7.785.668		

Kaynak: Ek tablo 13 ve 14

3.5. Türkiye Bal Fiyatları

TÜİK verilerine göre 2023 yılı Aralık ayında 203,45 TL/kg olan bal üretici fiyatı bir önceki aya göre %3,6, bir önceki yılın aynı ayına göre %65,9 oranında artmıştır. 2024 yılında Mart ayı üretici fiyatı 209,82 TL/kg olarak gerçekleşirken, bal üretici fiyatı bir

önceki aya göre %2,0, bir önceki yılın aynı ayına göre % 48,7 oranında artmıştır.

Bal tüketici fiyatı ise Nisan ayına kadar açıklanmıştır. Nisan ayında 65,1 TL/kg olarak gerçekleşen tüketici fiyatı bir önceki yılın aynı ayına göre ise %34,3 oranında artmıştır (Tablo 14).

Tablo 14. Türkiye bal fiyatları (TL/kg)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Üretici	32,22	37,53	42,01	50,57	90,17	162,07	205,93 ¹
Tüketici	39,04	36,76	41,58	52,53	62,50 ²	-	-

Kaynak: Ek tablo 10 ve 11/ ¹ilk üç aylık ortalama, ²ilk dört aylık ortalama

2015-2018 döneminde üretici ve tüketici fiyatları arasındaki fark ortalama %34,5 oranında seyrederken devam eden süreçte aradaki fark 2021 yılında %3,9’a kadar gerilemiştir.

4. SEKTÖRE YÖNELİK ÖNERİLER

Dünya genelinde yaşanan iklim değişiklikleri ve küreselleşme tarımsal üretim üzerinde baskıyı artırmakta, arıcılık sektörü de bu durumdan olumsuz etkilenmektedir. Bu durum tarımsal uygulamaların yoğunlaşmasına neden olurken arılarda yeni hastalıkların meydana gelmesinin ve mevcut arı hastalıklarının şiddetlenmesinin sebepleri arasında gösterilmektedir. Bu ve buna bağlı çevresel etkenlerin de devreye girmesiyle arılar

özellikle son birkaç yıldır büyük stres altında yaşamaktadır. Bu durum koloni sayılarının yükselmesine karşın bal veriminde düşüşe yol açan sebepler arasında gösterilmektedir.

Ayrıca arılar, kelebekler, yarasalar ve sinek kuşları gibi tozlayıcılar, insan faaliyetlerinin etkisiyle günümüzde daha fazla tehdit altındadır. Tozlaşma, ekosistemlerimizin hayatta kalması için temel bir süreçtir ve dünyadaki yabancı çiçekli bitki türlerinin yaklaşık %90’ı, tamamen veya en azından kısmen, hayvan tozlaşmasına bağlıdır. Tozlayıcılar yalnızca gıda güvenliğine doğrudan katkıda bulunmakla kalmaz, aynı zamanda biyolojik çeşitliliği korumanın da anahtarıdır.

Bu bağlamda arıların ve diğer tozlayıcıların insanlık ve dünya adına taşıdıkları önemin hatırlatılması ve bu konuda bir farkındalık oluşturulması amacıyla Birleşmiş Milletler Genel Kurulu 20 Aralık 2017 tarihinde aldığı kararla 20 Mayıs'ı "Dünya Arı Günü" olarak ilan etmiştir.

Arılar pestisit, böcek ilacı ve herbisitlerin yaygın kullanımını sonucu bu etkenlere maruz kalmakta ayrıca birçok faktörün etkisi ile gelişen ve sebepleri tam olarak henüz ortaya konulamamış olan koloni çöküş bozukluğu meydana gelmekte ve parazitlerin de zayıflattığı koloniler yok olmaktadır.

Son yıllarda Kanada ve Avusturya'da yaşanan toplu arı ölümleri tehlikeli bir boyut almaktadır. Bu bağlamda toplu arı ölümlerinin Türkiye'de yaşanma ihtimaline karşın alınan tedbirler etkin bir şekilde yürütülmelidir.

İyi tarım tekniklerinin kullanılması ve endüstriyel tarıma bağlı pestisitlerin yaygın kullanımının kontrol altına alınmasıyla üretim artışının sağlanabileceği düşünülmektedir.

Bal üretimi yanında arı sütü, polen, propolis, arı zehiri, balmumu, paket arı üretiminin ve ticaretinin yapılması, bal veriminde yaşanacak olası düşüşle oluşacak riskleri azaltmak ve üreticilerin zarara uğramalarını önlemek adına bir gerekliliktir.

Üretim aşamasında birim maliyetin düşürülmesi, standardizasyonu sağlanmış üretim tipinin yerleşmesi ve teknolojik gelişmelerin faaliyete entegre edilmesi hayvan refahı ve beraberinde verim ve kalite artışına neden olacaktır.

Bu şekilde üretilen ürünler dış pazardaki talebin güçlenmesine yardımcı olacak, dış ticarete yönelik düzenlenecek politikalar ile

birlikte bal ihracatı da arttıracaktır. Birçok farklı kurum ve kuruluşça desteklenen arıcılık sektörünün özellikle çevresel faktörlerin baskısı altında büyüme hızı yavaşlamaktadır. Büyüme hızının artırılması uygulanan politikaların etkinliğinin ortaya koyulması ve destekleme alanlarının bu etkinliğe göre yönlendirilmesi ile sağlanabilir.

Özellikle genç girişimcilerin ve kadınların faaliyet içerisinde yer almasını teşvik edecek ve özendirerek kurslar, hibe programları, düşük faizli krediler gibi uygulamaların sayısı artırılmalı, yeni ar-ge projeleri ile sektör daha fazla desteklenmelidir.

Türkiye'de hem kişi başına bal tüketim miktarının artırılması, hem de balın ihracattaki payını artırılarak ülke ekonomisinin daha da güçlendirilmesi hedeflenmelidir. Bu amaçlar doğrultusunda yeni üretim planlamaları yapılarak etkin kovan yönetimi ve kaynak kullanımı sağlanmalıdır.

Tüm sektörlerde olduğu gibi arıcılık faaliyeti içerisinde üretim ve pazarlama konusunda örgütlenme, büyük yararlar sağlayacak bir yapıdır. Gerek faaliyete has birlikler aracılığıyla gerek tarımsal kalkınma kooperatifleri aracılığıyla gerekse daha küçük işletmelerin bir araya gelmesiyle örgütlü üretim modeline geçiş son derece önemlidir. Ayrıca küçük işletmelerin markalaşması yolunda da örgütlü üretim modeli üreticilere bir basamak olacaktır.

Bilinçli üretici kavramının yanında bilinçli tüketici kavramının yerleşmesi, gerekmektedir. İşletmeler tarafından üretilen balın kalitesi kontrol edilmeli, gıda kontrolleri artırılmalı, böylece tüketiciler taklit ve taşışlı bala karşı korunmalıdır.

Ek Tablolar

Ek Tablo 1. Dünya kovan sayısı (bin adet)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	12.207	12.297	12.411	12.513	12.615
Çin	9.143	9.194	9.198	9.225	9.249
Türkiye	8.108	8.128	8.179	8.733	8.985
İran	6.947	7.160	7.213	7.372	7.575
Etiyopya	7.075	6.958	6.986	5.982	6.208
Tanzanya	2.978	3.030	3.038	3.057	3.077
Arjantin	2.921	2.977	2.971	2.973	2.976
Rusya Fed.	3.182	3.094	2.982	2.890	2.790
ABD	2.828	2.812	2.706	2.697	2.667
Meksika	2.172	2.158	2.148	2.226	2.319
Kore Cumhuriyeti	1.970	2.129	2.148	2.088	2.125
Orta Afrika Cumhuriyeti	1.615	1.630	1.640	1.650	1.659
Kenya	1.534	1.289	1.426	1.426	1.416
Angola	1.172	1.178	1.182	1.187	1.191
Brezilya	1.012	1.016	1.014	1.015	1.017
Sırbistan	914	977	980	976	977
Mısır	935	819	788	838	858
Kanada	714	724	731	739	731
Yeni Zelanda	880	918	869	812	731
Özbekistan	574	599	604	644	692
Tunus	616	634	646	666	685
Azerbaycan	501	543	597	625	656
Çekya	632	643	642	661	654
Uruguay	556	561	566	599	617
Avustralya	669	691	549	578	593
Suriye	473	494	500	532	536
Arnavutluk	285	288	358	394	479
Cezayir	423	430	424	426	428
Pakistan	393	399	399	400	401
Şili	416	410	401	395	390
Fas	380	376	379	379	380
Lübnan	302	312	342	351	351
Senegal	317	315	315	315	314
Kameron	312	312	311	311	311
Bosna Hersek	403	423	447	263	299
Kuzey Makedonya	81	253	310	313	291
Vietnam	264	261	264	269	273
Tajikistan	223	232	238	242	245
Diğer	20.374	21.242	21.977	23.084	23.234
Dünya	96.501	97.906	98.879	99.848	100.996

Kaynak: FAO, 2024

Ek Tablo 2. Dünya bal üretimi (ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Çin	446.879	444.054	458.100	472.700	461.900
Türkiye	107.920	109.330	104.077	96.344	118.297
İran	73.286	73.645	74.887	77.484	79.535
Hindistan	65.267	67.606	69.783	74.000	74.204
Arjantin	79.468	79.140	72.183	70.715	70.437
Rusya	65.006	63.526	66.368	64.533	67.014
Meksika	64.253	61.986	54.165	62.079	64.320
Ukrayna	71.279	69.937	68.028	68.558	63.079
Brezilya	42.268	45.801	52.493	55.679	60.966
ABD	69.857	71.179	66.948	57.490	56.849
Kanada	43.089	39.295	37.723	39.976	33.745
Tanzanya	30.659	31.218	31.362	31.617	31.345
Kore Cumhuriyeti	27.422	29.573	29.168	29.560	29.951
Romanya	29.162	25.269	30.714	30.831	29.760
Vietnam	20.415	21.847	21.500	21.305	23.624
Angola	23.459	23.463	23.437	23.447	23.457
Yeni Zelanda	20.000	23.000	27.000	20.500	22.000
Fransa	19.469	15.755	23.737	14.960	20.019
Etiyopya	58.588	15.026	12.930	13.000	17.507
Orta Afrika Cumhuriyeti	16.200	16.197	17.113	17.219	17.399
Kenya	25.574	13.877	17.801	17.265	17.000
Özbekistan	12.578	13.002	13.358	14.067	14.700
Sırbistan	11.427	7.600	6.838	7.438	14.228
Tayvan	10.303	2.907	8.387	13.260	12.207
Şili	12.000	12.021	12.077	11.932	12.019
Tayland	10.369	10.890	11.290	11.662	11.795
Portekiz	9.878	10.104	9.817	10.441	11.465
Avustralya	12.419	12.064	11.802	11.313	10.938
Birleşik Krallık	9.065	9.296	9.430	9.668	9.923
Küba	8.800	10.320	7.800	10.500	9.200
Uruguay	9.565	9.253	13.811	12.225	7.906
Çekya	8.992	8.260	4.997	6.086	7.771
Fas	7.430	7.960	8.000	7.300	7.500
Azerbaycan	4.994	5.781	6.647	6.803	7.446
Kolombiya	3.372	3.838	3.851	4.650	7.000
Ruanda	5.000	5.048	5.749	5.966	6.183
Litvanya	4.207	5.284	6.033	7.894	6.017
Guatemala	5.162	5.410	5.517	5.773	6.002
Diğer	294.253	280.171	278.727	269.612	286.060
Dünya	1.839.333	1.759.933	1.783.647	1.785.852	1.830.768

Kaynak: FAO, 2024

Ek Tablo 3. Dünya balmumu üretimi (ton)

Ülkeler	2018	2019	2020	2021	2022
Hindistan	23.937	24.134	24.303	24.448	24.594
Etiyopya	5.629	5.525	5.589	5.714	5.808
Arjantin	5.017	5.011	4.976	4.991	5.006
Türkiye	3.987	3.971	3.765	3.766	4.095
Kore Cumhuriyeti	3.763	3.703	3.703	3.728	3.753
Kenya	2.594	2.567	2.572	2.579	2.587
Angola	2.320	2.319	2.316	2.317	2.318
Tanzanya	1.875	1.887	1.890	1.894	1.898
Brezilya	1.762	1.778	1.776	1.782	1.789
ABD	1.586	1.591	1.595	1.593	1.591
Meksika	1.684	1.650	1.293	1.525	1.533
Uganda	1.316	1.340	1.344	1.351	1.358
Uruguay	1.160	1.144	1.159	1.176	1.193
Dominik Cumhuriyeti	1.085	1.076	1.090	1.103	1.116
Orta Afrika Cumhuriyeti	788	814	816	822	827
Ukrayna	124	211	408	492	707
Şili	616	621	621	622	624
Pakistan	473	484	481	483	485
Madagaskar	416	416	416	417	418
Senegal	340	356	359	352	358
Kamerun	305	305	306	307	308
Yeni Zelanda	285	289	289	292	294
Avustralya	269	269	267	269	266
Jamaika	253	253	253	254	254
El Salvador	217	217	217	217	217
Burundi	180	186	186	187	188
Paraguay	167	170	170	169	170
Suriye	142	145	148	151	154
Sierra Leone	147	146	148	151	153
Mısır	121	107	108	110	105
Gine-Bissau	100	100	100	100	100
Ekvador	93	96	96	96	97
Mozambik	87	89	89	88	89
Kosta Rika	84	87	87	87	87
Guatemala	71	71	72	72	72
Venezuela	75	73	73	73	72
Haiti	71	71	71	71	72
Tunus	66	66	66	66	66
Diğer	254	255	254	242	240
Dünya	63455,86	63591,35	63473,64	64158,29	65063,47

Kaynak: FAO, 2024

Ek Tablo 4. Dünya bal ithalatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
ABD	178.948	196.531	220.538	205.156	199.296
Almanya	82.202	90.136	78.701	75.443	64.425
Birleşik Krallık	48.830	52.654	45.852	51.912	50.917
Japonya	44.788	49.348	47.132	47.381	41.924
Belçika	24.818	28.147	31.745	39.756	37.203
İspanya	26.802	31.690	31.627	-	31.383
Fransa	32.842	34.913	29.348	35.538	31.314
Polonya	29.637	37.344	37.594	31.769	27.004
İtalya	23.580	21.041	23.586	24.770	24.361
Hollanda	14.785	13.582	17.396	17.105	15.280
Portekiz	7.553	8.707	9.463	13.595	10.461
Avustralya	4.784	7.882	7.921	7.920	8.821
Yunanistan	8.521	8.815	7.697	9.693	8.612
İrlanda	6.444	7.457	329	-	8.501
İsviçre	8.193	8.098	8.235	8.613	8.207
Kanada	6.513	7.144	8.200	10.566	7.405
Avusturya	6.618	6.898	6.761	6.605	6.384
İsveç	5.236	4.883	4.346	4.824	5.181
Romanya	2.633	6.468	5.777	5.319	5.008
Çin Taipei	3.815	3.841	3.936	5.131	4.338
Çekya	3.146	3.801	5.987	5.817	4.156
Danimarka	5.477	5.030	6.114	3.636	4.151
Güney Afrika	5.261	6.002	6.634	2.637	4.052
Çin	4.919	4.222	4.765	3.736	3.747
Tayland	1.699	1.608	2.670	2.844	3.509
Malezya	3.389	3.417	4.166	4.335	3.424
Hong Kong	3.434	2.434	2.909	3.373	3.191
Bulgaristan	1.704	1.483	4.377	5.027	3.186
Hırvatistan	1.494	1.713	2.389	3.033	2.775
Singapur	2.870	3.155	3.105	3.178	2.727
Finlandiya	2.180	1.916	2.052	2.032	1.935
Litvanya	1.368	2.194	2.438	-	1.861
Slovakya	1.959	2.139	-	2.785	1.775
Macaristan	0	0	3.339	2.566	1.772
Norveç	1.464	1.611	1.569	1.371	1.496
Güney Kore	683	1.007	1.294	1.335	1.424
Slovenya	857	1.106	1.252	1.194	1.095
Diğer	60.880	78.827	81.187	86.608	3.672
Dünya	670.326	747.244	762.431	736.603	645.973

Kaynak: TRADE MAP, 2024, 2022 ve 2023 dünya toplamı verisi açıklanan ülkelerin toplamı

Ek Tablo 5. Dünya bal ihracatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Çin	120.845	132.469	145.886	156.002	152.636
Arjantin	63.522	68.985	63.934	67.380	68.880
Ukrayna	55.683	80.775	57.528	48.372	55.357
Brezilya	29.812	45.728	47.190	36.886	28.555
İspanya	22.471	28.263	28.442	27.867	27.811
Belçika	17.654	22.353	25.740	32.021	27.224
Almanya	25.350	29.740	29.758	20.947	18.017
Macaristan	21.003	23.063	18.329	16.341	14.650
Polonya	17.014	24.691	19.277	15.036	13.982
Yeni Zelanda	9.418	14.354	13.823	11.795	11.208
Bulgaristan	12.950	12.834	12.137	12.738	10.965
Tayland	7.908	7.672	10.315	10.967	10.910
Romanya	11.495	13.743	12.679	12.183	10.594
Türkiye	5.548	6.038	9.994	17.249	9.386
ABD	7.908	8.422	8.652	10.018	8.884
Portekiz	6.112	7.442	9.635	10.999	8.836
Kanada	12.082	9.426	7.531	11.154	7.391
İtalya	5.458	3.731	8.538	5.750	5.730
Yunanistan	3.146	4.845	6.362	6.741	5.694
Avustralya	3.941	4.208	5.052	5.318	4.866
Fransa	4.448	4.023	4.835	5.257	4.492
Hollanda	2.154	2.971	5.080	4.511	3.588
Şili	4.250	2.015	3.299	4.227	3.201
Danimarka	3.259	3.506	3.270	2.756	2.451
Birleşik Krallık	3.748	4.437	2.819	2.780	2.271
Litvanya	1.857	3.167	3.303	2.259	2.115
Slovakya	207	863	3.629	2.988	1.694
Sırbistan	2.298	2.701	2.175	1.715	1.510
Avusturya	2.112	1.821	1.603	1.438	1.423
Çekya	1.062	1.197	1.140	973	1.185
Guatemala	1.435	1.427	1.305	1.493	1.035
Singapur	1.117	738	896	901	1.007
Çin Taipeisi	2.341	1.504	424	442	935
İsveç	257	473	501	524	776
Hırvatistan	438	330	570	681	739
İrlanda	1.505	809	34	-	516
Güney Afrika	566	660	665	406	416
Diğer	133.955	139.337	173.497	182.276	2.258
Dünya	626.329	720.761	749.847	751.391	533.188

Kaynak: TRADE MAP, 2024, 2023 dünya toplamı verisi açıklanan ülkelerin toplamı

Ek Tablo 6. Dünya balmumu ithalatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Fransa	10.837	10.532	5.953	7.286	5.641
Almanya	3.828	4.941	4.960	6.872	4.476
ABD	3.829	2.979	3.896	4.261	3.285
İspanya	662	887	724	899	629
Japonya	718	597	579	700	615
Polonya	474	645	766	720	602
Yunanistan	568	369	484	517	597
İtalya	864	600	916	679	535
Avustralya	450	394	386	452	467
Türkiye	186	87	93	93	411
Birleşik Krallık	604	480	732	497	372
Kore Cumhuriyeti	329	370	377	322	254
Litvanya	44	204	256	227	246
Kanada	331	263	273	324	234
Belçika	133	132	154	127	204
Çin	213	221	288	112	168
Tayland	82	112	189	143	159
Bulgaristan	50	30	21	84	145
Çekya	112	182	188	127	139
Brezilya	9	10	15	14	111
Sırbistan	157	182	247	532	109
Avusturya	211	103	87	156	101
Hollanda	188	78	103	64	87
Portekiz	44	51	213	71	78
İsviçre	94	141	130	125	78
Kıbrıs	34	35	48	52	43
İrlanda	9	37	35	101	42
Peru	8	0	1	15	42
Güney Afrika	96	95	90	92	40
Singapur	0	16	40	58	40
Danimarka	39	30	27	113	39
Finlandiya	44	72	69	83	37
Romanya	73	46	71	116	36
Malezya	21	26	50	35	35
El Salvador	2	2	8	13	34
Hırvatistan	38	48	16	22	32
Lüksemburg	48	43	36	16	32
Slovakya	72	76	56	54	32
Diğer	18.887	9.814	6.103	5.448	270
Dünya	44.388	34.930	28.680	31.622	20.497

Kaynak: TRADE MAP, 2024, 2023 dünya toplamı verisi açıklanan ülkelerin toplamı

Ek Tablo 7. Dünya balmumu ihracatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Çin	9.748	9.104	9.519	9.654	7.798
Almanya	1.855	2.048	2.013	2.059	1.551
ABD	2.079	1.974	1.593	2.075	1.482
Fransa	494	356	425	506	455
Danimarka	103	137	284	348	329
Yeni Zelanda	23	4	54	52	257
Kanada	349	318	245	210	252
İtalya	260	164	571	296	221
Avustralya	159	170	151	193	218
İspanya	273	422	275	407	194
Türkiye	34	36	19	99	145
Belçika	249	120	123	100	137
Çekya	87	209	100	166	133
Arjantin	470	314	248	61	105
Tayland	94	125	138	145	93
Yunanistan	146	152	223	245	86
Japonya	114	55	67	86	69
Bulgaristan	71	116	93	28	61
Ukrayna	207	406	450	159	60
Brezilya	37	55	93	30	56
Hollanda	23	35	214	117	56
Birleşik Krallık	163	160	97	108	52
Çin Taipei	27	52	52	63	51
Madagaskar	0	43	27	40	37
Macaristan	0	0	7	4	15
Slovenya	2	2	3	2	11
Güney Afrika	8	13	38	25	10
Guatemala	7	3	4	5	10
Malezya	13	20	0	3	10
Hong Kong	26	16	12	3	10
Güney Kore	17	13	21	12	9
Sırbistan	8	13	9	1	6
İrlanda	0	0	5	0	5
Letonya	3	6	7	6	4
Litvanya	20	8	2	8	4
Avusturya	4	4	5	6	3
Bosna Hersek	0	0	5	2	2
Singapur	0	3	3	3	2
Diğer	3.130	3.645	3.762	4.323	4
Dünya	20.303	20.321	20.957	21.650	14.003

Kaynak: TRADE MAP, 2024

2023 dünya toplamı verisi açıklanan ülkelerin toplamı

Ek Tablo 8. Türkiye’de yıllara göre arıcılık durumu

Yıl	Arıcılık Yapan Köy Sayısı (Adet)	Arıcılık Yapan İşletme Sayısı (Adet)	Yeni Kovan Sayısı (Adet)	Eski Kovan Sayısı (Adet)	Toplam Kovan Sayısı (Adet)	Bal Üretimi (Ton)	Balmumu Üretimi (Ton)	Verim* (kg)
1992	21.931	-	3.289.672	250.656	3.540.328	60.318	2.916	17,0
1993	21.975	-	3.450.755	234.692	3.685.447	59.207	3.110	16,1
1994	22.050	-	3.567.352	219.236	3.786.588	54.908	3.353	14,5
1995	21.987	-	3.701.444	214.594	3.916.038	68.620	3.735	17,5
1996	22.329	-	3.747.578	217.140	3.964.718	62.950	3.235	15,9
1997	22.145	-	3.798.200	204.102	4.002.302	63.319	3.751	15,8
1998	22.302	-	4.005.369	193.982	4.199.351	67.490	3.324	16,1
1999	22.447	-	4.135.781	185.915	4.321.696	67.259	4.073	15,6
2000	22.571	-	4.067.514	199.609	4.267.123	61.091	4.527	14,3
2001	22.606	-	3.931.301	184.052	4.115.353	60.190	3.174	14,6
2002	22.423	-	3.980.660	180.232	4.160.892	74.554	3.448	17,9
2003	22.110	-	4.098.315	190.538	4.288.853	69.540	3.130	16,2
2004	22.133	-	4.237.065	162.660	4.399.725	73.929	3.471	16,8
2005	22.550	-	4.432.954	157.059	4.590.013	82.336	4.178	17,9
2006	22.305	-	4.704.733	146.950	4.851.683	83.842	3.484	17,3
2007	21.560	-	4.690.278	135.318	4.825.596	73.935	3.837	15,3
2008	21.093	-	4.750.998	137.963	4.888.961	81.364	4.539	16,6
2009	21.469	-	5.210.481	128.743	5.339.224	82.003	4.385	15,4
2010	20.845	-	5.465.669	137.000	5.602.669	81.115	4.148	14,5
2011	21.131	-	5.862.312	149.020	6.011.332	94.245	4.235	15,7
2012	21.307	-	6.191.232	156.777	6.348.009	89.162	4.222	14,0
2013	-	79.934	6.458.083	183.265	6.641.348	94.694	4.241	14,3
2014	-	81.108	6.888.907	193.825	7.082.732	103.525	4.053	14,6
2015	-	83.467	7.525.652	222.635	7.748.287	108.128	4.756	14,0
2016	-	84.047	7.679.482	220.882	7.900.364	105.727	4.440	13,4
2017	-	83.210	7.796.666	194.406	7.991.072	114.471	4.488	14,3
2018	-	81.830	7.904.502	203.922	8.108.424	107.920	3.987	13,3
2019	-	80.675	7.929.368	198.992	8.128.360	109.330	3.971	13,5
2020	-	82.862	7.956.933	222.152	8.179.085	104.077	3.765	12,7
2021	-	89.361	8.456.305	277.089	8.733.394	96.344	3.766	11,0
2022	-	95 386	8 734 938	249 738	8 984 676	118 297	4 165	13,2
2023	-	100 399	8 969 387	255 494	9 224 881	114 886	3 971	12,5

Kaynak: TÜİK 2024 * TEPGE hesaplamaları (11/04/2024)

Ek Tablo 9. Türkiye illere göre arıcılık durumu (2023)

İl Adı	Arıcılık yapan işletme sayısı (adet)	Yeni kovan sayısı (adet)	Eski kovan (adet)	Toplam kovan (adet)	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)	Verim * (kg)
Adana	2.468	492.883	1.651	494.534	12.280	329	24,8
Adıyaman	1.445	77.065	695	77.760	327	17	4,2
Afyonkarahisar	318	49.607	300	49.907	456	11	9,1
Aksaray	280	13.473	57	13.530	126	4	9,3
Amasya	592	34.680	271	34.951	536	17	15,3
Ankara	1.682	93.941	2.131	96.072	742	32	7,7
Antalya	3.517	250.423	237	250.660	2.243	131	8,9
Ardahan	706	35.680	2	35.682	171	2	4,8
Artvin	2.135	114.262	2.651	116.913	427	19	3,7
Aydın	1.749	270.510	666	271.176	3.412	109	12,6
Ağrı	319	28.004	-	28.004	318	9	11,4
Balıkesir	2.168	187.148	735	187.883	2.088	49	11,1
Bartın	691	42.700	-	42.700	384	35	9,0
Batman	717	58.738	-	58.738	245	3	4,2
Bayburt	642	72.010	113	72.123	433	25	6,0
Bilecik	419	21.345	24	21.369	220	8	10,3
Bingöl	1.126	171.114	2.453	173.567	1.328	39	7,7
Bitlis	1.188	164.092		257.191	2.186	106	8,5
Bolu	768	28.446	177	28.623	147	4	5,1
Burdur	531	42.891	454	43.345	236	33	5,4
Bursa	1.725	94.967	1.094	96.061	1.151	37	12,0
Denizli	1.106	106.850	-	106.850	1.039	80	9,7
Diyarbakır	1.036	176.262	877	177.139	2.229	31	12,6
Düzce	792	52.314	25	52.339	412	14	7,9
Edirne	931	78.560	1.397	79.957	1.003	13	12,5
Elazığ	1.418	100.433	227	100.660	637	50	6,3
Erzincan	1.259	114.820	318	115.138	926	35	8,0
Erzurum	2.340	151.171	3.525	154.696	1.354	66	8,8
Eskişehir	444	25.840	192	26.032	164	6	6,3
Gaziantep	433	25.484	3.777	29.261	164	6	5,6
Giresun	1.983	120.046	145	120.191	1.233	39	10,3
Gümüşhane	678	41.837	254	42.091	422	17	10,0
Hakkari	1.181	151.921		167.153	1.015	75	6,1
Hatay	1.028	122.533	964	123.497	1.151	60	9,3
Isparta	636	39.276	230	39.506	272	30	6,9
İğdır	264	19.400	-	19.400	121	9	6,2
Kahramanmaraş	1.471	113.656	2.134	115.790	1.169	46	10,1
Karabük	513	26.775	68	26.843	99	3	3,7
Karaman	955	63.800	831	64.631	341	17	5,3
Kars	747	91.386	-	91.386	1.691	62	18,5
Kastamonu	1.627	81.648	3.966	85.614	375	25	4,4

Kaynak: TÜİK 2024 * TEPGE hesaplamaları (2024)

Ek Tablo 9. Türkiye illere göre arıcılık durumu (2023) (devam)

İl Adı	Arıcılık yapan işletme sayısı (adet)	Yeni kovan sayısı (adet)	Eski kovan (adet)	Toplam kovan (adet)	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)	Verim* (kg)
Kayseri	937	62.126	986	63.112	455	15	7,2
Kilis	119	3.767	916	4.683	16	1	3,4
Kocaeli	1.032	70.265	564	70.829	4.240	18	59,9
Konya	1.659	134.355	2.149	136.504	964	65	7,1
Kütahya	526	28.758	761	29.519	258	8	8,7
Kırklareli	1.099	49.065	2.586	51.651	406	10	7,9
Kırıkkale	263	14.773	163	14.936	102	6	6,8
Kırşehir	195	11.161	28	11.189	101	3	9,0
Malatya	1.963	116.285	2.024	118.309	1.005	31	8,5
Manisa	1.735	90.673	1.777	92.450	663	24	7,2
Mardin	981	68.867	450	69.317	862	13	12,4
Mersin	2.776	326.197	438	326.635	3.420	211	10,5
Muğla	4.702	814.873	2.141	817.014	8.082	386	9,9
Muş	392	64.143	840	64.983	582	34	9,0
Nevşehir	539	17.209	291	17.500	114	8	6,5
Niğde	385	46.219	-	46.219	638	12	13,8
Ordu	2.938	611.400	65	611.465	19.007	228	31,1
Osmaniye	800	72.572	165	72.737	579	23	8,0
Rize	2.667	116.924	1.446	118.370	611	17	5,2
Sakarya	1.290	94.584	208	94.792	765	25	8,1
Samsun	1.846	96.935	513	97.448	999	32	10,3
Siirt	1.139	146.801	56.617	203.418	2.799	24	13,8
Sinop	928	30.355	149	30.504	155	6	5,1
Sivas	3.730	300.414	995	301.409	6.383	404	21,2
Tekirdağ	1.212	63.230	430	63.660	667	12	10,5
Tokat	882	54.437	438	54.875	618	27	11,3
Trabzon	2.609	159.264	201	159.465	1.075	72	6,7
Tunceli	962	81.249	503	81.752	446	31	5,5
Uşak	158	11.997	497	12.494	117	0	9,4
Van	1.013	151.866	24.847	176.713	2.226	125	12,6
Yalova	380	27.314	85	27.399	257	5	9,4
Yozgat	716	37.241	693	37.934	459	27	12,1
Zonguldak	1.508	64.764	152	64.916	195	12	3,0
Çanakkale	1.624	94.432	910	95.342	2.176	94	22,8
Çankırı	1.163	54.412	1.094	55.506	467	21	8,4
Çorum	1.057	46.267	936	47.203	456	33	9,7
İstanbul	1.527	92.766	331	93.097	792	28	8,5
İzmir	3.049	304.383	2.330	306.713	3.626	125	11,8
Şanlıurfa	911	204.507	1.955	206.462	2.370	25	11,5
Şırnak	959	84.546	2.848	87.394	460	25	5,3

Kaynak: TÜİK 2024 * TEPGE hesaplamaları (2024)

Ek Tablo 10. Türkiye tüketici bal fiyatları (TL/kg)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2013	27,36	27,70	27,53	26,93	27,35	27,50	27,35	27,50	27,60	27,70	27,87	28,42	27,57
2014	29,12	29,30	29,71	29,97	29,70	29,65	29,75	29,93	30,12	31,08	32,62	33,02	30,33
2015	33,12	33,22	33,51	33,75	33,69	33,39	33,70	33,61	34,13	34,40	34,51	34,72	33,81
2016	35,11	35,97	36,94	36,61	36,98	36,67	37,08	36,99	36,64	36,54	36,41	36,55	36,54
2017	36,06	35,77	36,05	36,20	36,16	35,93	36,60	36,54	36,98	37,99	39,82	39,64	36,98
2018	37,69	37,98	37,64	38,17	37,83	37,84	38,37	37,94	37,94	41,46	42,64	43,00	39,04
2019	36,08	35,96	36,26	36,26	36,37	36,68	36,65	36,60	36,54	37,32	37,90	38,49	36,76
2020	38,03	38,50	39,02	39,41	39,65	39,25	40,20	40,78	44,06	45,45	46,87	47,71	41,58
2021	48,92	49,80	49,37	48,49	48,90	51,33	52,33	51,81	52,64	57,18	57,47	62,18	52,53
2022	61,03	61,97	61,88	65,10	-	-	-	-	-	-	-	-	62,50*

Kaynak: TÜİK, 2024, *4 aylık ortalama

Ek Tablo 11. Türkiye üretici bal fiyatları (TL/kg)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ortalama
2013	19,50	19,57	19,52	19,52	19,40	19,04	19,03	19,31	19,53	19,73	19,65	19,80	19,47
2014	20,71	20,84	20,85	21,01	20,99	21,07	21,24	21,63	22,06	22,34	22,64	22,67	21,50
2015	22,59	22,67	22,80	22,93	22,95	23,12	23,26	23,48	23,76	24,06	24,12	24,24	23,33
2016	25,26	25,18	25,14	25,23	25,13	25,30	25,89	26,22	25,89	26,39	26,48	26,62	25,73
2017	26,92	27,03	26,88	27,07	27,38	27,49	28,30	29,03	29,38	30,36	30,56	30,77	28,43
2018	30,83	30,78	31,02	31,13	31,27	31,26	31,13	31,69	32,84	34,44	35,14	35,15	32,22
2019	36,28	36,35	36,36	36,40	36,47	36,88	37,18	37,69	38,69	39,48	39,60	39,02	37,53
2020	39,25	39,67	39,98	40,01	40,68	40,88	41,23	42,31	43,22	44,84	45,60	46,45	42,01
2021	48,52	48,88	49,41	49,60	49,86	50,15	51,12	50,38	50,16	50,23	51,81	56,73	50,57
2022	65,70	62,06	69,65	73,55	77,33	82,56	89,80	98,13	106,19	115,53	118,90	122,61	90,17
2023	131,85	137,08	141,11	145,45	145,33	146,65	156,68	169,40	181,12	190,28	196,45	203,45	162,07
2024	202,24	205,75	209,82										205,93*

Kaynak: TÜİK 2024, *3 aylık ortalama

Ek Tablo 12. Türkiye’de bölgelere göre arıcılık durumu (2023)

Düzeyl Adı	Arıcılık yapan işletme sayısı (adet)	Yeni kovan sayısı (adet)	Eski kovan (adet)	Toplam kovan (adet)	Bal üretimi (ton)	Balmumu üretimi (ton)	Verim* (kg)
Akdeniz-TR6	13.227	1.460.431	6.273	1.466.704	21.350	864	14,6
Batı Anadolu-TR5	4.296	292.096	5.111	297.207	2.047	114	6,9
Batı Karadeniz-TR8	10.807	532.973	7.587	540.560	4.285	211	7,9
Batı Marmara-TR2	7.034	472.435	6.058	478.493	6.340	178	13,2
Doğu Karadeniz-TR9	13.010	1.163.733	4.762	1.168.495	22.775	390	19,5
Doğu Marmara-TR4	6.850	415.075	2.369	417.444	7.357	119	17,6
Ege-TR3	13.343	1.677.651	8.472	1.686.123	17.654	743	10,5
Güneydoğu Anadolu-TRC	7.740	846.037	68.135	914.172	9.472	146	10,4
Kuzeydoğu Anadolu-TRA	6.277	512.471	3.958	516.429	5.014	209	9,7
Orta Anadolu-TR7	7.045	502.616	3.213	505.829	8.376	479	16,6
Ortadoğu Anadolu-TRB	9.243	1.001.103	139.225	1.140.328	9.425	490	8,3
İstanbul-TR1	1.527	92.766	331	93.097	792	28	8,5

Kaynak: TÜİK, 2024

Ek Tablo 13. Türkiye yıllara göre petek bal ihracatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
Almanya	622,2	910,8	933,6	373,4	560,7
ABD	425,3	550,6	652,1	732,7	444,7
İspanya	26,6	57,0	92,2	273,8	126,5
Suudi Arabistan	312,1	281,5	0,0	3,8	99,7
BAE	44,2	25,9	105,6	75,6	60,1
Belçika	101,2	48,1	89,0	20,9	50,0
Slovenya	22,1	0,0	42,6	0,0	39,1
Kanada	19,0	41,1	32,6	56,4	33,3
Japonya	2,3	14,6	50,1	35,2	33,2
Kuveyt	42,9	27,9	26,6	31,1	24,2
Bulgaristan	0,0	2,4	0,0	0,0	20,2
Birleşik Krallık	0,9	6,1	35,5	20,0	17,4
Ürdün	6,9	6,5	4,2	15,7	17,1
Katar	11,0	16,5	13,2	19,0	15,5
Libya	0,6	9,1	11,5	7,3	10,6
Hollanda	0,0	1,8	55,7	33,5	9,9
Avustralya	1,9	12,1	12,0	12,4	6,1
Umman	36,7	32,6	39,6	5,5	5,6
Kosova	1,6	0,0	0,0	1,8	4,9
Venezuela	0,0	0,0	2,4	3,1	3,9
Malezya	1,0	0,0	13,0	24,2	3,2
Filipinler	0,0	1,6	1,6	4,7	3,1
Fransa	2,2	0,0	6,2	0,0	2,8
Cibuti	0,0	0,0	0,0	0,0	2,4
Lübnan	0,0	0,0	0,0	1,0	2,0
Yemen	0,0	8,3	0,0	0,0	1,4
Hong Kong	2,5	2,6	1,4	2,7	1,3
Diğer	14,9	58,3	72,1	59,6	1,7
Genel Toplam	1.698,1	2.115,3	2.292,8	1.813,7	1.600,8

Kaynak: TÜİK 2024, GTIP: 40900000011, 40900000012

Ek Tablo 14. Türkiye yıllara göre süzme bal ihracatı (ton)

Ülkeler	2019	2020	2021	2022	2023
ABD	345,7	506,8	2.283,0	6.746,9	3.372,5
İsrail	1,0	80,0	491,7	972,1	1.469,0
Bulgaristan	135,0	22,5	798,5	605,0	463,3
Birleşik Krallık	4,1	25,7	194,2	121,5	439,9
İtalya	-	0,2	323,7	624,0	364,7
Almanya	1.584,1	1.477,2	610,4	883,4	299,3
İspanya	115,7	103,7	1.008,6	2.591,3	298,5
Polonya	-	36,4	259,2	796,4	194,5
Bosna-Hersek	13,2	4,9	46,8	160,8	166,7
Kuzey Kıbrıs Türk Cum.	122,1	109,3	133,6	118,2	71,0
Kosova	47,3	53,0	54,0	68,7	65,8
Ürdün	22,1	29,7	25,7	77,8	55,1
Katar	47,7	104,9	103,1	85,1	49,1
BAE	28,7	19,0	71,5	38,6	48,8
Peru	-	-	-	30,5	41,8
Hong Kong	4,7	49,2	57,9	59,3	38,5
Kanada	9,1	33,4	42,6	131,6	26,8
Avustralya	-	35,7	73,2	34,3	26,3
Azerbaycan	27,2	25,9	29,9	38,8	25,7
Hollanda	70,0	78,0	80,7	68,6	23,8
Belçika	49,6	58,8	128,2	124,5	22,6
Hırvatistan	-	0,1	0,1	0,1	21,7
İrlanda	-	-	0,7	87,2	21,6
Filipinler	-	0,0	3,0	0,0	20,4
Kenya	-	-	1,0	-	11,7
Arnavutluk	-	-	0,4	-	11,6
Kuveyt	154,3	115,0	79,1	48,3	11,4
Diğer	1.068,0	953,9	851,8	920,7	123,7
Genel Toplam	3.849,6	3.922,9	7.752,7	15.433,8	7.785,7

Kaynak: TÜİK, 2024, GTIP: 40900000011, 40900000012

Kaynaklar

Burucu, V. ve Gülse Bal, H.S., 2017. Türkiye’de Arıcılığın Mevcut Durumu ve Bal Üretim Öngörüsü. Tarım Ekonomisi Araştırmaları Dergisi (2017) 3(1): 28-37, Ankara Erişim: 10.04.2024.

FAO, 2024 Food and Agriculture Organization of the United Nations, FAO <http://www.fao.org/faostat/en/#data>, Erişim: 10.04.2024.

TEPGE, 2024. Arıcılık Tarım Ürünleri Piyasaları Raporu 2023. Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü Müdürlüğü, TEPGE <https://arastirma.tarimorman.gov.tr/tepge/>

TÜİK, 2024. Türkiye İstatistik Kurumu, TÜİK <http://www.TÜİK.gov.tr>, Erişim: 10.04.2024.

TRADE MAP, 2024. Trade statistics for international business developmen, <https://www.trademap.org>, Erişim: 10.04.2024.

TEPGE YAYIN NO: 393
ISBN: 978-625-94245-9-0

© TEPGE
Her Hakkı Saklıdır.

2024

İletişim:
Tarım ve Orman Bakanlığı
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulvarı, 06800,
Çankaya/ANKARA

Telefon: 0312 287 5833
Faks: 0312 287 5854

TEPGE'nin izni olmaksızın basılamaz, basılı veya elektronik materyal olarak çoğaltılamaz ve/veya dağıtılamaz.
Kaynak gösterilmek şartı ile alıntı yapılabilir.
Yayın içerisindeki her türlü yorum ve değerlendirmeler yazara aittir ve Tarım ve Orman Bakanlığı ve TEPGE'nin görüşlerini yansıtmaz.